

Nyhedsbrev nr. 10 april 1992

Referater

Referat af LEDAs generalforsamling 11. marts 1992

Dagsorden for generalforsamlingen var jfr. vedtægterne § 5:

1. Valg af dirigent
2. Formanden aflægger beretning
3. Kassereren fremlægger det reviderede regnskab
4. Fastsættelse af kontingent
5. Valg af formand og/eller bestyrelsesmedlemmer samt suppleanter
6. Valg af revisor og revisorsuppleant
7. Forslag
8. Eventuelt

1. Valg af dirigent

Som dirigent foresloges og valgtes Torben Arboe Andersen. Dirigenten takkede for valget og konstaterede, at generalforsamlingen var indkaldt i overensstemmelse med LEDAs love.

2. Formanden aflægger beretning

Formanden aflagde følgende beretning:

Der har i årets løb været følgende ordbogsfaglige arrangementer:

1. Generalforsamling i København 13. marts 1991

Leda holdt sin årlige generalforsamling den 13. marts 1991. Referat af generalforsamlingen blev udsendt til medlemmerne, og efter generalforsamlingen så LEDAs bestyrelse således ud: Formand: Ebba Hjorth, kasserer: Ole Norling-Christensen, sekretær: Pia Jarvad, ordinære medlemmer: Henrik Holmboe og Anna Braasch, suppleanter: Jens Axeisen og Anna Garde, revisor: Boel Bøggild-Andersen, revisorsuppleant: Torben Arboe Andersen.

I forbindelse med generalforsamlingen blev der holdt et seminar under fællestitlen: Nye synspunkter på tosprogsleksikografien. Der blev holdt indlæg af Hans Peder Kroppmann, Claus Jørgensen, Viggo Hjornager Pedersen og Jens Rasmussen. Referat af seminaret er offentliggjort i LEDAs Nyhedsbrev nr. 7.

2. Medlemsmøde onsdag den 25. september 1991

Medlemsmødet stillede følgende spørgsmål til Center for Sprogteknologi:

- Hvad er Center for Sprogteknologis virksomhed?
- Hvordan udføres der leksikografisk arbejde ved CST?

- Hvordan adskiller centrets ordbogsarbejde sig fra andet ordbogsarbejde?

- Hvad er en maskinordbog?

Spørgsmålene blev besvaret af Bente Mægård og Anna Braasch. I arrangementet deltog omkring 30 medlemmer.

3. Virksomhedsbesøg på IBM

Den 6. februar 1992 var LEDA inviteret til medlemsmøde og virksomhedsbesøg på IBM/European Language Services i Birkerød. Programmet omfattede følgende punkter:

- Hvad er ELS?

- Udvikling af ordbøger til oversættelse (identifikation af termer, to-sprogede term-ordbøger, opbygning af ensprogede ordbøger

- Brugen af ordbøger til oversættelse (oversættelsesværktøjet og maskinoversættelse i IBM)

Mødet havde samlet 34 deltagere.

Nyhedsformidlingen har i beretningsåret omfattet:

1. Nyhedsbrev nr. 7 - blev udsendt i juli 1991
2. Nyhedsbrev nr. 8 - blev udsendt i september 1991
3. Nyhedsbrev nr. 9 - blev udsendt i december 1991
4. I februar 1991 udsendtes indkaldelse til generalforsamling sammen med festskriftet til Chr. Lisse "80 ord". En gave fra LEDA til Chr. Lisse og en gave til medlemmerne. I kuerten lå også giroindbetalingskort til kontingent for 1992.

LEDAs engagement i faglige nordiske og internationale initiativer er følgende:

1. Ved afslutningen af den nordiske konference for leksikografi i Oslo i maj 1991 blev Nordisk Forening for Leksikografi dannet. LEDAs bestyrelsesmedlem Anna Braasch er medlem af den nordiske forenings styrelse, og LEDA har accepteret at arrangere den næste nordiske konference i leksikografi i 1993.
2. International Journal of Lexicography. LEDA er fortsat Institutional Member of the Editorial Board of the International Journal of Lexicography.
3. Som det fremgår af regnskabet sponsorerer LEDA via EURALEX' friendship-fund 2 østeuropæiske leksikografers medlemskab af LEDA og af EURALEX.

Antal medlemmer

Pr. 11.3.1992 er medlemstallet ca. 130.

Formandens beretning godkendtes af forsamlingen.

3. Kassereren fremlægger det reviderede regnskab

Kassereren fremlagde det reviderede regnskab. Regnskabet godkendtes af forsamlingen (regnskabet er vedlagt Nyhedsbrevet).

4. Fastsættelse af kontingent

Kontingentet fastsattes på bestyrelsens forslag til uændret 100 kr. Bestyrelsen bad om og fik bemyndigelse til for 1993 at opkræve kontingent med en stigning på indtil 25%.

5. Valg af formand og/eller bestyrelsesmedlemmer samt suppleanter

Iflg. vedtægterne skal der i lige år vælges formand, 2 bestyrelsesmedlemmer og 1 suppleant. Formanden var villig til genvalg, og da der ikke var andre forslag, genvalgte Ebba Hjorth som formand. Bestyrelsesmedlemmerne Pia Jarvad og Ole Norling-Christensen var på valg. Ole Norling-Christensen ønskede ikke genvalg. Som de 2 bestyrelsesmedlemmer valgtes Pia Jarvad og Torben Arboe Andersen. Suppleanten Jens Axelsen var villig til genvalg og blev valgt.

Valg af revisor og revisorsuppleant

Som revisor valgtes Boel Bøggild-Andersen. Som revisorsuppleant valgtes Ole Norling-Christensen.

7. Forslag

Der var ikke indkommet forslag.

8. Eventuelt.

Intet.

I generalforsamlingen deltog 9 medlemmer.

Ebba Hjorth
(formand)

Torben Arboe Andersen
(dirigent)

København den 8. april 1992.

Referat fra det faglige arrangement i forbindelse med LEDAs generalforsamling den 11.3.1992:

Besøg på Jysk Ordbog og Institut for Jysk Sprog- og Kulturforskning, Aarhus Universitet

Efter velkomst ved Torben Arboe Andersen orienterede Viggo Sørensen om de mange og meget forskelligartede kilder, der benyttes under udarbejdelsen af ordbogen over de jyske dialekter: bl.a. dialektlitteratur, folkemindoptegnelser vedr. lydformer og ordforråd ved sprogforskere og lægmænd, besvarelser af spørgelister vedr. dialektale ord og udtryk fra et net af meddelere, samt båndoptagelser af dialekttalende. Denne orientering blev givet ud fra en plancheudstilling på instituttet og afsluttedes i det centrale seddelarkiv, der rummer lidt over 3 mill. ordsedler, alfabetisk og topografisk ordnet. Institutet betragter udarbejdelsen af Jysk Ordbog (JO) som sin væsentligste opgave.

Dernæst orienterede Torben Arboe Andersen om nogle af JO's redaktionsprincipper, især vedr. fastlæggelse af opslagsformer. For det ordforråd, der findes i ODS (her-

under mange dialektale ord), Nudansk Ordbog og Retskrivningsordbogen, anvender man disse ordbøgers opslagsformer, men tillader afvigelser, hvis udtaleformerne tilsiger det (fx kan en sideform i ODS være så velafhjernet i JO's materiale, at den anvendes som opslagsform i JO). For det særdialektale ordforråd (herunder fx indlån fra nedertysk) konstrueres ud fra lydformerne opslagsformer, der følger de almindelige regler for rigsmålets ortografi, dvs. redaktionen følger et brugervenlighedsprincip frem for et etymologisk princip. Dette og de mange lydformer i de enkelte artikler nødvendiggør et omfattende henvisningsregister, hvilket oplagres i en database; denne blev kort demonstreret. Ordbogsartiklerne indtastes ikke i database el.lign., men skrives i tekstfil.

Som supplement eller alternativ til meget omfattende redegørelser for udtalen anvendes i visse ordbogsartikler udbredelseskort tegnet vha. EDB. Der er udarbejdet et program, som fra en database kan indtegne spørgelistebesvarelser på et kort (jf. Danske Folkemål. 33 (1991), 353ff). Programmet er nu udvidet, så redaktøren direkte på skærmen kan indplacere JO's øvrige punktoplysninger om et givet ords lydformer og betydninger; derudfra kan tegnes fladekort over udbredelsen. Dette blev forevist af Viggo Sørensen.

En dialektquiz afsluttede programmet: deltagerne hørte udsnit, hver af ca. 1 minuts varighed, af båndoptagelser fra 6 jyske dialekter, og man prøvede at indplacere disse i hoveddialektområderne.

Se nærmere om JO's kilder, redaktionsprincipper, brug af udbredelseskort mv. i *introduktionsheftet "Jysk Ordbog"*, der vedlægges dette LEDA Nyhedsbrev.

Torben Arboe Andersen

Referat fra medlemsmødet hos IBM

LEDAs medlemsmøde d. 6.2.1992 blev afholdt hos IBM European Language Services (ELS) i Birkerød. De ca. 30 deltagende fik her et interessant indblik i IBM's arbejde med terminologi og maskinoversættelse som et hjælpemiddel ved oversættelse af dokumentationen til virksomhedens egne produkter.

Flemming Svanholm bød velkommen og fortalte kort om ELS' placering som koordinerende center for al oversættelse af IBM-dokumentation. Derefter gav Len Cantor en nærmere præsentation af det praktiske arbejde med at identificere nye termer og vedligeholde tosprogede termordbøger. Et af målene med denne termidentificering, der påbegyndes tidligst muligt i hver IBM-dokumentations livscyklus, er at forbedre kvaliteten af originalteksten, for også ad den vej at opnå bedre og hurtigere oversættelser.

Efter de tosprogede ordbøger kom turen til de etsprogede, hvor Hanne Jensen præsenterede den danske grundordbog hos ELS. Med sine ca. 60.000 opslagsord følger den i store træk Retskrivningsordbogen, men da Hanne Jensen oplyste, at det til maskinoversættelsesformål er

nødvendigt at skelne mellem mere end 900 bøjningsparadigmer, vakte det undren hos en del af de fremmødte. Oplysningen – og den undren den vakte – illustrerer et af problemerne ved maskinoversættelse: de eksisterende ordbøger (og sprogbeskrivelsen i almindelighed) overlader meget til den menneskelige læsers fortolkning, mens maskinen skal have alle oplysningerne eksplicit, bl.a. (Hanne Jensens eksempel) om perfektum participium af et verbum kan anvendes attributivt. Efter præsentationen af ordbogen blev der lige lidt tid til et par eksempler på dens anvendelse i det PROLOG-baserede maskinoversættelsesprogram IBM anvender internt. Flemming Svanholm afsluttede herefter med en demonstration af "IBM Translation Tool", det værktøj som IBM tilbyder sine (freelance) oversættere. De grundlæggende principper i systemet er, at oversætteren arbejder i ét dokument, altså overskriver originalteksten, mens systemet tilbyder større eller mindre "klumper" af oversat tekst ud fra opslag dels i de globale tosprogede termordbøger, dels i en "oversættelses-hukommelse" der rummer kilde- og måltekstene fra tidligere oversættelser af samme dokument.

Flemming Svanholm forklarede, at især "oversættelses-hukommelsen" gør det muligt at påbegynde oversættelserne meget tidligt under et produkts tilblivelse, idet en ny oversættelse i forbindelse med ændringer i dokumentationen i stor udstrækning kan klares automatisk, så oversætteren kun skal tage sig af den nye eller ændrede del af teksten. Endelig er det tanken, at det PROLOG-baserede oversættelsesprogram på et tidspunkt skal ind i processen som leverandør af den første udgave af "oversættelses-hukommelsen" til hver ny tekst.

Alt i alt et spændende besøg hos en virksomhed, hvor ordbøger skal kunne læses af maskiner, og hvor kvaliteten af ordbogs- og terminologiarbejdet direkte afspejles i så håndgribelige størrelser som tid og pris for enorme mængder af oversættelse. Tak til IBM/ELS for en vel tilrettelagt rundtur i den verden.

Claus Bo Jørgensen

Meddelelser fra bestyrelsen

Medlemskontingentet for Nordisk Forening for Leksikografi (NFL) på NKK 150 (der dækker medlemskabet til udgangen af 1992) kan nu indbetales på LEDAs postgirokonto (1 39 19 68), hvorfra LEDAs kasserer overfører det samlede beløb til NFL en gang om året. På denne måde kan medlemmerne undgå at skulle betale gebyr for indbetalingen direkte til Norge.

Medlemsrubrik

Rund fødselsdag

Professor, fil. dr. *Karl Hyldgaard-Jensen*, pensioneret fra Institut for germansk filologi i 1987, fyldte d. 3. februar 1992 75 år. Han forestår atter i år det Internationale Symposium om Leksikografi på Københavns Universitet, nr. VI i rækken, sammen med Arne Zettersten.

Dødsfald

Professor *Broder Carstensen*, Paderborn, Tyskland er død d. 22.1.1992. Broder Carstensen var en fremtrædende anglist og en trofast deltager på Symposium om Leksikografi på KU. Ved det V. Symposium i 1990 blev han udnævnt til æresmedlem nr. 1. Mange vil savne professor Carstensens interessante debatindlæg ved årets symposium.

AB

Tiltrædelse

Pr. 1.4.1992 tiltræder lektor ved Danmarks Lærerhøjskole, cand.mag. *Vibeke Sandersen* som seniorforsker i Dansk Sprogævn. Hun afløser seniorforsker, cand.jur. Arne Hamburger som gik på pension i 1991.

PJ

Kongresser, konferencer, seminarer, kurser mm.

Det VI. Internationale Symposium om Leksikografi afholdes på Københavns Universitet Amager 7.-9. maj 1992. Der vil være to slags foredrag på symposiet: Nogle vil behandle teoretiske aspekter inden for leksikografi, andre vil behandle specifikke ordbogsproblemer. Problemer i forbindelse med tosprogede ordbøger såvel som elektronisk anvendelse og edb-applikationer vil være af særlig interesse.

Tilmelding skriftligt til Charlotte Jespersen, Engelsk Institut, KUA, Njalsgade 80, 2300 København S. Der er intet conferencegebyr. Symposiet arrangeres af: Engelsk institut, Institut for germansk filologi samt Center for oversættelsesvidenskab og leksikografi.

Rapport fra foregående symposium er udkommet i år: "Symposium on Lexicography V. Proceedings of the Fifth International Symposium on Lexicography May 3-5, 1990". (Lexicographica, Series Maior 43), ed. K. Hyldgaard-Jensen, A. Zettersten. Max Niemeyer Verlag, Tübingen 1992.

Arne Zettersten

Fagnyt

A Critical Pali Dictionary

Lige siden *Carlsbergfondet* og *Statens Humanistiske Forskningsråd* for mere end 10 år siden besluttede, at man med afslutningen af vokalbindene af *A Critical Pali Dictionary* (CPD) ikke længere var indstillet på at finansiere ordbogens videreførelse har det stået klart for alle interesserede, at et af indologiens mest omfattende leksikografiske projekter stod i fare for at blive nedlagt, med mindre det lykkedes at finde nye sponsorer. Spørgsmålet om ordbogens finansiering blev forelagt af prof. Rudi Thomsen (medlem af Videnskabernes Selskabs kommission for CPD) på et møde i UAI 1989. Under mødet henvendte Rudi Thomsen sig til sin japanske kollega, prof. Yamamoto Tatsuro og bad ham undersøge mulighederne for at evt. japanske sponsorer ville træde til. Senere meddelte dr. Akira Yuyama, der er leder af *The International Institute for Buddhist Studies* i Tokyo, at *Reiyukai* var villig til at støtte med ialt US\$ 50.000 for en periode af fem år. Kort efter meddelte *Bukkyo Dendo Kyokai*, Tokyo, at man ville støtte med US\$ 100.000 for 1991. I dag redigeres og udgives CPD for midler fra *Bukkyo Dendo Kyokai*, Tokyo; *Reiyukai*, Tokyo; *Pali Text Society*, London; *Académie des Inscriptions et Belles-Lettres*, Paris; *Centre National de la Recherche Scientifique*, Paris; *Kungliga Vitterhets Historiska och Antikvitets Akademien*, Stockholm; *Österreichische Akademie der Wissenschaften*, Wien. I begyndelsen af september 1991 overførte *Bukkyo Dendo Kyokai* endnu US\$ 100.000 for 1992 og meddelte samtidig, at man ville støtte med et tilsvarende beløb de næste 8 år. For de midler der således er stillet i udsigt vil det være muligt at fortsætte udgivelsen af CPD i ca. 10 år. Da CPD ikke længere finansieres af *Carlsbergfondet* og *Statens Humanistiske Forskningsråd*, har det været mest hensigtsmæssigt at omdanne ordbogsprojektet til en selvejende institution, således at indtægterne fra salget af ordbogen går til finansiering af projektet. Alt i alt synes CPD's fremtid at tegne sig langt mindre dystert end for blot et par år siden.

Efter udgivelsen af CPD II.17 trak K.R. Norman sig tilbage som Editor-in-Chief, og Oskar von Hinüber, Freiburg, og Ole Holten Pind, København, overtog stillingen som ordbogens redaktører. CPD III.1, der indleder ordbogens konsonantdel, vil blive udgivet i slutningen af april 1992. Det er hensigten at udgive et hæfte om året på ca. 80 sider. En væsentlig del af den omfattende konsonantdel skulle således være publiceret, når det igen om ca. 10 år bliver nødvendigt at søge støtte til ordbogens videreførelse.

Ole Holten Pind

Anmeldelser

Politikens Synonymordbog, redaktør Allan Karker
10. udgave, 1991, 354 s.

Forordet oplyser at der i 9. og 10. udgave er føjet mere end 3.300 nye ord og vendinger til. Af disse er de 2.300 kommet til i 9. udgave ifølge dennes forord, så det bliver en tilvækst på ca. 1.000 i 10. udgave. Bagsideteksten angiver at den har i alt over 50.000 synonymmer.

Forordet er iøvrigt det samme som i 9. udgave, men ligesom resten af ordbogen sat i en større og mere læservenlig skrift, så hele ordbogen fylder 355 sider mod 9. udgaves 332. Desuden er forkortelseslisten flyttet til forsidebladene, også en læservenlig forbedring.

En synonymordbog er et uundværligt redskab for en ordbogsforfatter til at komme på netop den nuance der er brug for til en given oversættelse, og jeg har med udbytte brugt *Politikens* gennem årene. Jeg har tilmed i den kunnet finde ord eller udtryk der ikke står andre steder, også ud over slang og vulgærsprog som bogen ifølge forordet medtager i større udstrækning end *Nudansk Ordbog*.

Hvordan man skal afgrænse et synonymys begrebsfære er et vanskeligt spørgsmål som der næppe kan gives faste retningslinier for, men jeg finder denne ordbogs opstillingsmåde særdeles brugbar, og systemet med kursiverede henvisninger i synonymrækken gør at man kan komme vidt omkring. Også antonymer kan man i en vis udstrækning finde sidst i artiklerne, og nogle af artiklerne nærmer sig en begrebsordbogs i deres oplysninger (forordet nævner som eksempler "brændevin", "gåde", "læreanstalt", "regn"). At gå ind på enkeltheder giver ikke meget mening i denne forbindelse. Man kan altid diskutere om et bestemt ord burde eller ikke burde være med her og der, men det væsentligste er at bogen fungerer i praksis, og det kan jeg som mangeårig bruger bevidne, så den være hermed anbefalet til alle ordbogsredaktører. Man kunne til sidst stille det spørgsmål, om der ikke også kunne være behov for en synonymordbog med forklaringer til ordenes forskellige nuancer og anvendelsesmuligheder, nu da der undervises mere end nogensinde i dansk som fremmedsprog. Distinktionerne behøver vel ikke blive rent subjektive, således som der advares imod i forordet med nogle pudsige eksempler. Faren for at lave det som englænderne kalder "a distinction without a difference" lurer naturligvis, og opgaven er vanskelig, men synonymordbøger af den art på andre sprog, fx. engelsk, viser dog at den kan løses. Men det er en anden historie.

Jens Axelsen

Politikens Forkortelsesordbog, af Christian Becker-Christensen, Politikens Forlag, København 1991, 307 s.

Med denne ordbog over forkortelser udfyldes et hul i de efterhånden mangfoldige specialordbøger der findes på markedet. I forvejen har vi ellers kun Dansk Sprognævns Forkortelser i Hverdagen fra 1988, som er en ganske lille tovejsregistrant over de vigtigste almindelige forkortelser og Gunnar Nissens envejsregistrant *Hvad betyder forkortelse?* (2. udg. fra 1988) som fortrinsvis indeholder forkortelser for firmaer, foreninger og organisationer.

Den foreliggende forkortelsesordbog er tovejs; der er en alfabetisk liste over hvad forkortelsen dækker, og en liste over hvordan ordet forkortes. Desuden er der en opløsning af de gængse sigler som &, %, £, og der er en grundig indledning, som forklarer hvordan ordbogen er opbygget og beskriver forkortelsestyperne, deres udtale og bøjning.

I hoveddelen gives en opløsning af forkortelsen, men der står langt mere end hvad man umiddelbart vil forvente. Forkortelsen indkredses ved at emnet angives, fx "ISDN telekomm."; der gives eksempler og en forklaring på forkortelsen, fx "IR .. IR-tog: interregionaltog, intercitytog som supplerer IC-togene på bestemte strækninger", ligesom forkortelsens bøjning og udtale bliver oplyst, fx "BZ'er .. /be'sæd/ {en, pl. BZ'ere}". Bogen oplyser også om forkortelsens etymologi, ortografiske varianter, synonymer og fremmede ækvivalenter.

Bogen er imponerende ved sin grundighed og sin klare opbygning, og den indeholder ud over de almindelige forkortelser og forkortelser for institutioner, organisationer og firmaer et stort antal forkortelser, som er indgået i ordforrådet i de senere år som begreber. Det er fx LED som i LED-teknologi, ØMU, IMF, AMU, som får en nærmest leksikonagtig behandling. Derved bliver bogen ikke blot en forkortelsesordbog, men også et værdifuldt opslagsværk.

Pia Jarvad

Danske bogstavpar, af Ingeborg Mohr, Knud Brant Nielsen og Henrik Holmboe, Munksgaards Ordbøger 1991.

Pardannelse er igen moderne i mange sammenhænge. Og her kommer så en samling på 51203 bogstavpar i de ca. 9000 almindeligste danske ord. Bogstavparrene er ordnet alfabetisk fra **aa**, **ab**, **ac** til **åt**, **áv**, **åå**. Det enkelte ord optræder på alle de pladser, som dets bogstavpar berettiger det til. F. eks. optræder **dansk** fire gange: under **dansk**, **dansk**, **dansk**, **dansk**. I ordbogens indledning gøres der præcist rede for bogens indretning, og der gives illustrative eksempler på bogens brug. Det er fint at blive gjort opmærksom på, at man kan finde alle de ord, en længere bogstavkombination indgår i, ved at søge på strengens sidste bogstavpar. F. eks. giver en søgning efter **gård** med

et opslag på **rd** følgende liste: **gård**, **gårde**, **gårdejer**, **gårdspladsen** og **bondegården**. Man får altså almindelige morfemer ført sammen uden hensyn til, om de står alene, som første eller som senere led i et sammensat ord. Da bogen, som man ser af **gård**-eksemplet, omfatter bøjede ordformer og opslagsord, kan man også studere fleksivkombinationer.

Henrik Holmboe har tidligere udgivet Dansk Retrogradordbog, der præsenterer danske ord bagfra. Denne bog indeholder kun opslagsord. I slutningen af bogstavparbogen er opført sammenlignende lister over bogstavparrene i de to ordsamlinger. Her har man mulighed for at studere fleksivernes indflydelse på bostavhyppigheden: **ne**, der bl.a. kan betegne flertal bestemt, har f.eks. rangnummer 11 i den liste, der er beregnet ud fra bøjede ord, mens **ne** har rangnummeret 28 i den liste, der bygger på opslagsformer.

To af ordbogens forfattere arbejder med ordblinde, og hermed er der peget på et oplagt anvendelsesområde. Det er desuden klart, at samlingen af bogstavpar vil appellere til enhver krydsordsløser, men bogen er også interessant for leksikografer og andre professionelle ordbrugere. For her er endelig en ordbog, der indbyder til at gøre iagttagelser i dansk orddannelse.

Hanne Ruus

Rakibolana Malagasy-Alema / Madagassisch-Deutsches Wörterbuch. Udgivet af Henning Bergenholtz i samarbejde med en række madagaskiske og tyske ordbogsmedarbejdere. (653 s.). Antananarivo 1991 (trykt i Århus).

Ordbogen er med sine 10.000 indgange – som forordet oplyser – den første ordbog for sprogparrtet madagaskisk og tysk. Men den byder også på anden måde på nyt i forhold til traditionelle tosprogsordbøger: den indeholder foruden selve ordbogsdelen bl.a. et kort afsnit om det madagaskiske sprogs historie (6 s.), kortfattede grammatikker for madagaskisk og tysk samt en fortegnelse over de grammatiske termer, der er brugt i ordbogen. Den primære målgruppe er madagaskiske sprogstuderende, men for også at tilgodese de tyske brugeres behov, har man valgt at bringe alle indledende afsnit på begge sprog. Desuden indeholder ordbogen informationer om madagaskisk grammatik ved de opslagsenheder, der ikke er egentlige ord, men fx morfemer, kopula, partikler e.l. Disse oplysninger bringes på tysk, med henvisning til den passende paragraf i den indledende grammatik. At brugeren fx bliver henvist til en paragraf, der ikke eksisterer, kan dog ske, men så må man søge lidt videre på egen hånd (jf. 'dia 1', s. 172).

Ordbogen er ikke en egentlig oversættelsesordbog men skal mere fungere som hjælp til tekstproduktion på tysk. Der er gjort meget ud af på tysk at omskrive sådanne madagaskiske ord som ikke har nogen tysk ækvivalent, fx betegnelser for planter, afgrøder, madreter, forvaltningsudtryk, ceremonier eller musikinstrumenter, bl.a. en hel

række forskellige trommer; oftest ting og begreber, der er stærkt forbundne med den madagaskiske kultur, som på mange måder virker fjern i forhold til den europæiske. For yderligere at lette forståelsen har man valgt at illustrere en del opslagsord: så forskellige ting som et par (for europæere almindelige) støvler hhv. et gravmindesmærke udskåret i træ som fastholder vigtige begivenheder fra den afdødes liv (s. 128).

På den anden side kan man når man læser mange af eksempelsætningerne på tysk blive i tvivl om, hvorvidt målgruppen har sproglig viden nok til at kunne drage nytte af dem, fx: *tòzo* → *Ausdauer*: "Wir waren tief beeindruckt, mit welchem Mut und welcher Ausdauer die Helfer ihre Kraft einsetzten, um anderen Menschen die Möglichkeit zu geben, den katholischen Glauben kennenzulernen." (Bortset fra at "beeindruckt sein" bedst konstrueres med "von etwas (D)").

Ordbogen ledsages af et meget pædagogisk øvehæfte, der på begge sprog (à ca. 20 s.) gør brugeren fortrolig med artikelstruktur, oplysningstyper og korrekt opslag.

Da anmelderen er helt blank i madagaskisk kan denne anmeldelse ikke diskutere, hvorvidt valget af opslagsord eller ækvivalenter er hensigtsmæssigt eller rigtigt. Men det er ganske vist at denne noget eksotiske ordbog er meget interessant læsning og via ordforrådet, sproget, giver indblik i en spændende fremmed kultur.

Anna Braasch

Bøger modtaget af LEDA pr. 30.3.1992

International Journal of Lexicography. Vol. 4, no. 4, 1991, Oxford University Press, Oxford, 1991.

Bang, Jørgen og Hårbøl, Karl: Omvendt fremmedordbog. Munksgaards Forlag, København 1991. 249 s.

Bergstrøm-Nielsen, Henrik m.fl.: Dansk-tysk ordbog. Munksgaards Forlag, København 1991. 1237 s.

Bergenholtz, Henning: Dansk Frekvensordbog. G·E·C Gads Forlag, København 1992. I-XX og 1445 s.

De tre ovennævnte ordbøger vil blive anmeldt i næste nummer af Nyhedsbrevet af Ebba Hjorth, Anna Braasch og Poul Lindegård Hjorth.

Dette nummer af Nyhedsbrevet er redigeret af Anna Braasch og Anna Garde.